

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

веб-сайт Верховної Ради України. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

5. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

6. Половинкіна Р.Ю. Правовий статус громадянина на тимчасово окупованих територіях України, 2023.

7. Кушнір Я.О. Особливості правового статусу тимчасово окупованих територій : порівняльно-правовий аспект. 2021.

Ключові слова: *окуповані території, захист прав, міжнародне гуманітарне право, окупаційні режими, механізми захисту.*

Науковий керівник: *асистент кафедри міжнародного та європейського Національного університету «Одеська юридична академія» Бугаєць Альона Сергіївна.*

Петровський Володимир Володимирович

здобувач 1-го курсу магістратури

факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Відповідно до наявної практики останніх часів, сучасні збройні конфлікти через свою комплексну нову природу ставлять перед міжнародним гуманітарним правом серйозні виклики.

Посилаючись на основні принципи міжнародного права та положення Статуту ООН, держави повинні вирішувати міжнародні спори мирними засобами [1], але це не завжди є можливим. Саме через такі випадки міжнародне

право надає правомірну можливість застосовувати збройні сили для захисту, до прикладу: самозахист від агресії, застосування збройних сил ООН, реалізація права на самовизначення [2, с. 200].

Окремо потрібно наголосити на тому, що держава, яка стала жертвою нападу, також не повинна зловживати таким правом. Її пріоритетним завданням завжди повинно бути захист людського життя та людської гідності, елементів суспільства, що під час війни як ніколи перебувають під загрозою.

Європейська конвенція з прав людини встановлює, що у держави виникає обов'язок утримуватися від неправомірного втручання у права та свободи та гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, ефективне використання прав і свобод та його відновлення в разі порушення [3].

Проблематика міжнародно-правового регулювання під час збройних конфліктів впливає із декількох факторів, більшість з яких з'явилася через «динамічність» збройних конфліктів у світі.

По-перше, існують деякі проблемні аспекти з наявністю досить широкого спектру тлумачення дефініцій, що використовуються під час визначення збройних конфліктів та їх складових. В сучасному світі прояви агресії в подібних конфліктах супроводжуються використанням як збройних так і незбройних засобів ведення дій (наприклад використання інформаційних технологій, дезінформації, кібератак, інформаційних атак тощо), які в сукупності утворюють «гібридну війну» та не підпадають під точну класифікацію, через що іноді звернутися до міжнародно-правових норм або складно, або навіть неможливо.

По-друге, в сучасних збройних конфліктах в більшості випадків приймають участь ізольовані від міжнародно-правового кола суб'єкти (збройні групи або терористичні організації), з якими важко встановити домовленості посиляючись на норми та принципи міжнародного гуманітарного права або міжнародного права прав людини.

Більш практичним питанням стоїть реальна імплементація механізмів регулювання зафіксованих наслідків збройних конфліктів. Досить просто

зрозуміти, що процес притягнення іншої держави до відповідальності – є дуже складним та довгостроковим.

На прикладі активної війни в Україні, яка стала неймовірно знаковою та показовою подією для міжнародного права та права в цілому, можна зауважити, що ці механізми недопрацьовують та потребують змін, які зробити досить важко.

Наприклад, коли мова йде про захист прав людини, важливою інстанцією слід вважати Європейський суд з прав людини, який, посилаючись на Конвенцію про захист прав та основоположних свобод людини, забезпечує розгляд справ що стосуються таких питань. На превеликий жаль, цей механізм захисту в контексті війни в Україні так не працює, тому що Російська Федерація більше не є учасницею конвенції. Наявний механізм захисту передбачає звернення до судів України щодо відшкодування збитків Росією з подальшим зверненням із заявою до Реєстру збитків для України в Гаазі. Однак потрібно наголосити, що цей процес є дуже складним, а імплементація змін, які б його поліпшили та прискорили відбувається дуже повільно (до 2 квітня 2024 року навіть при наявності рішення суду про відшкодування, його неможливо було реально виконати).

Все ще розглядаючи судові питання, але відходячи від відшкодування шкоди, слід виділити неналежне, або ж неповне законодавче закріплення злочинів проти людяності, що може унеможливлювати притягнення до кримінальної відповідальності російських військових посилаючись на національне законодавство [4, с. 570].

Такі приклади «відумерлого» захисту є не єдиними. Окремою увагою слід наділити питання пакетів санкцій проти РФ, що були запроваджені міжнародною спільнотою. Як показує практика, основна проблема полягає не в тому, що їх недостатньо (хоча на це теж слід звернути увагу), а в дотриманні їх виконання.

Міжнародні відносини є дуже комплексним явищем, яке створює купу політичних та дипломатичних зв'язків між країнами, але саме війна України проти Росії показала масштабність прогалин, які дозволяють обходити такі, як здавалося б, серйозні бар'єри. Росії достатньо було всього декілька країн, щоб

налагодити нові обхідні торгові шляхи та отримувати заборонені санкціями товари та послуги. Більш того, іноді було достатньо лише зареєстрованих в інших країнах юридичних осіб.

Чому так відбувається? Це відсилає нас до іншого аспекту, який пов'язує велику кількість проблем міжнародно-правового регулювання – відсутність необхідних чітких доказів, що у свою чергу пов'язано з ізолюваністю великої кількості інформації через наявність збройного конфлікту. Для того, щоб притягнути когось до відповідальності, потрібно мати докази, які у свою чергу повинні бути вагомими та конкретними. Враховуючи те, що мова йде про відповідальність держави, їх також повинна бути відповідна кількість. Дуже часто зібрати такі об'єми фактичної інформації просто не є можливим. Причини цього можуть різнитися: починаючи від наявності прямої перешкоди (знищені або втрачені дані) до відсутності причинно-наслідкових зв'язків. У свою чергу міжнародне право в питанні аналізу доказової бази та доведення визначеності тих чи інших позицій з приводу встановлення будь-яких фактів є дуже жорстким та не припускає абстрактних доводів. В реаліях сучасних війн такий підхід може бути як дуже справедливим, так і навпаки: постраждалі люди та інші суб'єкти можливо ніколи не зможуть отримати заслуженої справедливості.

Підводячи підсумки можна зазначити, що міжнародно-правове регулювання під час збройних конфліктів є важливою темою сьогодення. Проблематика викладених питань в більшості полягає в швидкому динамічному розвитку різноманітних технологічних суспільних реалій та досить консервативному підходу до їх опанування з правової точки зору. Залишаючи нюанси, пов'язані з соціально-політичним тиском на міжнародній арені, основні складнощі полягають в тому, щоб забезпечити сталий баланс під час врегулювання гострих питань справедливості, які потребують рішучих та радикальних дій, при цьому не порушуючи норми що стосуються прав держав, людини та інших суб'єктів міжнародного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року.
URL : https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 року.
URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Щербаков В. В. Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів та їх прояви на території України. *Національний юридичний університет імені Ярослава мудрого*. 2020.
4. Корабель М.Г., Поляков А. О. Правові аспекти кваліфікації злочинів проти людяності в умовах війни Російської федерації проти України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023.

Ключові слова: міжнародно-правове регулювання, збройні конфлікти, людське життя, міжнародне гуманітарне право, Європейська конвенція з прав людини.

Науковий керівник: асистент кафедри міжнародного та європейського права *Національного університету «Одеська юридична академія» Бугаєць Альона Сергіївна*.

МІЖНАРОДНЕ МІГРАЦІЙНЕ ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ.....	216
Batsalai Iryna	
PECULIARITIES OF REGULATION OF MIGRATION PROCESSES IN THE EUROPEAN UNION.....	219
СЕКЦІЯ № 6. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО.....	224
Александрова Наталія Сергіївна	
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....	224
Бабійчук Анастасія Андріївна	
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ.....	230
Гребенюк Марія Іванівна	
ПРАВОВИЙ СТАТУС УЧАСНИКІВ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....	235
Дмитренко Ольга Олексіївна	
ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ЩОДО ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ: УКРАЇНА ТА РФ.....	240
Єрофєєва Ольга Сергіївна	
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	243
Костюк Дарія Сергіївна	
МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО: ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	247
Куліченко Аліна Василівна	
ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	250
Миколук Софія Ігорівна	
ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	255
Петровський Володимир Володимирович	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	258
Савченко Маргарита Олегівна	
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	263
Себова Юлія Миколаївна	